
EVALUATION OF TEACHING LANGUAGE AND LITERATURE IN HIGHER EDUCATION

Violeta Dimova University Goce Delcev, Faculty of Philology, violeta.dimova@ugd.edu.mk**Dragana Kuzmanovska**University Goce Delcev, Faculty of Philology, dragana.kuzmanovska@ugd.edu.mk**Snezana Kirova**University Goce Delcev, Faculty of Philology, snezana.kirova@ugd.edu.mk**Biljana Ivanova**University Goce Delcev, Faculty of Philology, [biljana.petkovska @ugd.edu.mk](mailto:biljana.petkovska@ugd.edu.mk)

Abstract: This paper presents the project “Evaluation of Teaching Language and Literature in Higher Education”. The project is meant to investigate various types of evaluation procedures in order to establish feasibility of the objectives and tasks of teaching and learning that are transformed into qualitative and quantitative changes in students’ development. This evaluation will be taking place both in the process of learning and in the final stage of teaching, meaning that formative and summative assessment of students’ and teachers’ achievements will be performed. Teachers evaluate the teaching process so as to determine the level of their teaching practice success and to compare their teaching skills to those of their colleagues. With this evaluation, we will also monitor the process of implementation of respective study programs and receive direct information on students’ opinion concerning their courses. We will also get feedback about the teaching process by collecting data on the part of students and fellow teachers, and evaluation will be carried out using evaluation sheets, questionnaires, structured group debates, or e-mail questionnaires. The subject of his project are evaluation types and we will present some examples of evaluation procedures. In addition, we will try to define the notion and to theoretically establish the action research and critical friendship. The project will be carried out with second, third and fourth-year students at the Faculty of Philology, as well as with a number of professors teaching both compulsory and elective subjects.

Keywords: evaluation, language, literature, higher education.

ЕВАЛУАЦИЈАТА НА НАСТАВАТА ПО ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ**Виолета Димова**Универзитет Гоце Делчев, Филолошки факултет, violeta.dimova@ugd.edu.mk**Драгана Кузмановска,**Универзитет Гоце Делчев, Филолошки факултет, dragana.kuzmanovska@ugd.edu.mk**Снежана Кирова**Универзитет Гоце Делчев, Филолошки факултет, snezana.kirova@ugd.edu.mk**Биљана Иванова**Универзитет Гоце Делчев, Филолошки факултет, [biljana.petkovska @ugd.edu.mk](mailto:biljana.petkovska@ugd.edu.mk)

Резиме: Во овој труд го презентираме проектот „Евалуацијата во наставата по јазик и книжевност во високото образование“. Со проектот ќе ги истражуваме различни видови евалуациски постапки, со цел да се утврди остварливоста на целите и задачите на наставата и учењето, кои се трансформираат во квалитативни и квантитативни промени во развојот на студентите. Евалуацијата ќе се одвива и во самиот процес на учењето, како и на крајот, како завршна фаза во процесот на наставата, односно ќе се спроведе формативно и сумативно оценување на постигнувањата и на студентите и на нивните наставници. Наставниците го евалуираат наставниот процес за да го определат нивото на успешност на својата наставна пракса и да ги споредат своите наставнички вештини со вештините на своите колеги. Со евалуација на наставата се следи и процесот на реализација на новите курсеви по одделни студиски програми, а од студентите се добиваат непосредни информации за тоа што навистина мислат за самиот курс. Повратните информации за наставниот процес ќе се добиваат со собирање податоци од страна на студентите и колегите наставници, а евалуацијата ќе се спроведува со помош на евалуациски ливчиња, анкети, структурирана групна дебата или

по пат на е-маил прашалник. Предмет на овој проект ќе бидат видовите евалуации и ќе бидат дадени примери на евалуациски постапки. Ќе се обидеме да го дефинираме поимот и теориски да го втемелиме акциското истражување и критичкото пријателство. Проектот ќе го спроведеме со студентите на Филолошкиот факултет од втора, трета и четврта година на студии, како и дел од професорите што предаваат на овие студенти, и тоа не само задолжителни, туку и изборни предмети и курсеви.

Клучни зборови: евалуација, јазик, книжевност, високо образование

1. ВОВЕД

Наставата и учењето, како и секоја друга дејност завршува и во високото образование со одредени резултати. Ако наставата и учењето ги сфатиме како процес насочен кон одредена цел, тогаш е потребна контрола (следење и вреднување) на целите на наставата и учењето. Процесот на следење и вреднување го нарекуваме евалуација. Со оглед на фактот дека евалуацијата треба да биде составен дел на професионалната практика на секој наставник, со овој проект, освен што ќе ги истражуваме можностите за проверка и вреднување на наставниот процес во високото образование, ќе се обидеме да ја унапредиме студиската програма по методиките на филолошките факултети, која ќе помогне во подетално дефинирање на наставничките компетенции на студентите - идни наставници по македонски, англиски, германски, италијански и турски јазик и книжевност.

2. ЕВАЛУАЦИЈАТА И ОБРАЗОВАНИЕТО

Воспитно-образовниот курикулум треба да го гледаме како врзан систем во кој елементите на тој систем се поврзани вертикално и хоризонтално. Наставните/студиските програми, како база и во исто време алка во тој курикулум се менуваат, со цел да се усовршуваат и да се поврзат во систем кој функционира со однапред поставени цели и задачи. Вертикалната поврзаност ја гледаме во принципиелното и функционално поврзување на содржините на наставните програми по јазик и литература, не само одделно во рамките на основното или средното образование, туку и нивната заемност, односно квалитативна и квантитативна надградба во средното образование. Тоа би било потоа, добра основа за поврзување со програмите на факултетите на кои се студира јазик и литература. Затоа, неопходно е да се следи и постојано да се контролира остварливоста на целите на наставата и учењето. Процесот на следење, проверување и вреднување го нарекуваме евалуација (франц. *evaluation*). Својата вистинска смисла евалуацијата ја наоѓа во утврдувањето на остварливоста на целите и задачите на наставата и учењето кои се трансформираат во квалитативни и квантитативни промени во развојот на учениците/студентите, но истовремено и во анализа на условите и во подобрување на процесот на учењето. Евалуацијата е завршен чин, фаза во процесот на наставата и учењето. Основните субјекти на воспитно-образовниот процес – ученикот и наставникот се оние кои ги оживотворуваат содржините застапени во наставната програма, па така, со вреднувањето и оценувањето на наставничките компетенции, како и со оценување на здобиените ученички компетенции се определуваат постигнувањата и на наставниците и на учениците, се откриваат слабостите на наставните програми и нивната реализација, но и она што е од особена важност - се дефинираат идните постапки за унапредување на воспитно-образовниот процес.

Евалуацијата може да биде *сумативна* или *формативна*.²¹ Поимот *сумативна* и *формативна* евалуација прв ги воведува Мајкл Скривен (Michael Scriven) во книгата „*The Methodology of Evaluation*“ (*Методологија на евалуацијата*), во 1966 година. Сумативната евалуација се врши на крајот на одреден курс, наставен семестар или година. Со сумативната евалуација, според Патон (Patton: 2002), се истражува вкупната успешност на одредена програма, политика или производ, за да се донесе одлука за нејзино продолжување, како и да се процени можноста за воопштување на други ситуации. Сумативната евалуација, ретко се потпира целосно на податоци собрани со квалитативно истражување, меѓутоа квалитативниот пристап во сумативната евалуација на податоците им дава одредена длабочина и деталност, а со квантитативните податоци истенченост. *Формативната евалуација* подразбира евалуирање на воспитно- образовниот процес. Во формативното евалуирање може да бидат вклучени сите учесници во воспитно- образовниот процес, но најчесто тоа се наставниците и учениците. Анализирањето и вреднувањето на наставниот процес овозможува унапредување на неговиот квалитет, што е основна претпоставка за успешност на образовниот процес. Со *формативната евалуација* се унапредуваат програмите. Таа има за цел обликување на она што

---

²¹Види: Димова В. (2017) Евалуацијата во високото образование – можности и предизвици, во: *Евалуацијата во наставата по странски јазици и книжевности*, Меѓународен научен собир, Скопје, Филолошки факултет Блаже Конески.

се проучува. Се потпира главно на квалитативен пристап на истражувањето. Скривен (Scriven: 1966) ја истакнува важноста на користење на двата вида евалуација во текот на истражувањата во воспитувањето и образованието. Сосема се согласуваме со мислењето на сите оние кои се вклучени во евалуациските процеси и во образовниот курикулум воопшто, дека добар наставник е оној кој постојано ја преиспитува својата наставна пракса, ги унапредува своите компетенции, а наставниот процес го вреднува во согласност со неговото влијание на оние кои учат. (Brown et al., 2003).

Значи евалуацијата на наставниот процес служи пред сè за негово унапредување, а не само за проценка на наставничките компетенции. Според Патон (Patton, 1990: 11-12) евалуацијата како форма на акциска, практиколошка наука, служи за информирање и унапредување на практиката, односно за решавање на индивидуалните општествени проблеми.

3. ПРОЕКТОТ ЕВАЛУАЦИЈАТА НА НАСТАВАТА ПО ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ

Со воведувањето на Боловските процеси и кредит- трансфер системот во високото образование сите вклучени во овој процес бевме соочени со поинаков систем и организација на студиите. Така, целиот високо образовен курикулум, односно студиските програми по сите академски предмети, не само што ги трансформиравме од годишни во семестрални, туку и начинот на оценување бараше од нас јасно прецизирани критериуми при формирањето на оценката за завршното оценување на студентите. Денеска, по повеќе од една деценија откако се применува европскиот кредит трансфер систем во Македонија, се чувствува потреба од евалуација на постигнувањата и реализацијата на целите и задачите што се поставуваат пред нас во високото образование. Високошколската настава треба да ги уважува потребите и интересите на студентите и да им овозможи активно и креативно учество во сите етапи на наставниот процес: договор, реализација и евалуација (Bognar-Matijević)²². Токму затоа, а особено поради потребата за контрола на квалитетот на наставата во високото образование, на Филолошкиот факултет, на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, се спроведува овој проект.

3.1 Цели на проектот

Овој проект има две главни цели:

1. Да се истражат различни видови евалуациски постапки, со цел да се утврди остварливоста на целите и задачите на наставата и учењето во високото образование;
2. Да се истражат можностите за проверка и вреднување на наставниот процес во високото образование и за унапредување на студиската програма по методиките на филолошките факултети, која ќе помогне во подетално дефинирање на наставничките компетенции на студентите- идни наставници по македонски, англиски, германски, италијански и турски јазик и книжевност.

3.2 Испитаници

Во проектот ќе бидат вклучени студентите запишани во втора, трета и четврта година на студиските програми по македонски, англиски, германски, италијански и турски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип, како и дел од наставничкиот и соработничкиот кадар на Факултетот.

3.3 Реализацијата на проектот

Проектот ќе се одвива во следните фази:

1. **Разгледување на досегашните истражувања** во врска со евалуацијата и евалуациските пристапи во високото образование. Во светот досега се извршени голем број истражувања: Achinstein, B., Meyer, T. (1997), Bognar, B. (2006), Fulerton, H. (2003), Hounsell, D. (2003), Scriven, M. (1966), Simmons, B. (2004). Кај нас до сега се извршени истражувања во врска со евалуацијата во наставата по странски јазици и книжевности, како проект на Филолошкиот факултет во Скопје, на УКИМ, (Димова, В. 2016, Андреевска J.2016, Балоска С. 2016 итн.)
2. **Креирање инструменти за евалуација** - За спроведување на евалуацијата ќе се применат следните евалуациски постапки: Посматрање на наставниот процес, Наставничко портфолио, Анкетирање, Интервју, Игри за евалуација, Групна расправа, Проценување.
3. **Избор на студенти-учесници во проектот за спроведување на акциското истражување и реализација на евалуациска работилница** од катедрите за македонски, англиски, германски, италијански и турски јазик и книжевност.

²² Исто

4. Креирање портфолио на студентите учесници во проектот – Студентите што ќе бидат вклучени во проектот ќе имаат свое портфолио, во кое ќе се внесуваат резултатите од нивното формативно и сумативно оценување со евалуација и самоевалуација од третиот до осмиот семестар.

5. Издавање на книга во која ќе се опишат резултатите и искуствата од истражувањето. Стекнатите искуства ќе бидат посебно значајни за лицата вклучени во образованието, како за креаторите на наставни програми, така и за изведувачите на наставата.

3.4 Очекувани резултати и нивна примена

- Изработка на инструменти за евалуација, кои понатаму ќе си го најдат трајно своето место во наставата во високото образование.

- Изработка на студентско портфолио, како резултат од сумативните и формативните оценувања.

- Издавање на книга во која ќе бидат изнесени сите искуства и резултати од истражувањето.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] B. Achinstein, T. Meyer, The Uneasy Marriage between Friendship and Critique: Dilemmas of Fostering Critical Friendship in a Novice Teacher Learning Community“. Paper presented at the Annual meeting of the America educational Research Association, Chicago 1997.
- [2] D. Bambino, Critical friends. Educational leadership. Reston, VA: Association for Supervision and Curriculum and Development, 2002.
- [3] B. Bogнар, Akcijska istraživanja u školi. Odgojne znanosti, 8 (1), 177-190, 2006.
- [4] B. Bogнар, Report on the Pilot Educational Resources: Pestalozzi Core Knowledge, Skills and Attitudes for all Teachers; “Emancipatory education”. Council of Europe training Programme for education professionals, 2011.
- [5] L. Bogнар, Metodika odgoja. Sveučilište Josipa Jurja Štrosmajera u Osijeku. Pedagoški fakultet, 1999.
- [6] L. Bogнар, L. i M. Matijević, Didaktika (2. izdanje). Zagreb: Školska knjiga, 2002.